

T.C.
SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

BELBİM ELEKTRONİK PARA VE ÖDEME HİZMETLERİ ANONİM ŞİRKETİ

2024 YILI
SAYIŞTAY DENETİM RAPORU

Ekim 2025

Tel : 90 (312) 295 30 00
Fax : 90 (312) 295 48 00

www.sayistay.gov.tr
sayistay@sayistay.gov.tr

İnönü Bulvarı No: 45
06520 Balgat-Çankaya/ANKARA

İÇİNDEKİLER

1. KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ	1
2. KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU	5
3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU	6
4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI	6
5. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	7
6. DENETİM GÖRÜŞÜ	11
7. DENETİM BULGULARI	11
8. EKLER	33

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: BELBİM A.Ş. Elektronik Para ve Ödeme Hizmetleri AŞ Sermaye Ortaklık Tablosu	3
Tablo 2: Faiz İşletilmemiş Temerrütlü Alacaklar Tablosu	16
Tablo 3: Ulaşımın Ücretsiz Sağlandığı Günler	18
Tablo 4: Ulaşımın Ücretsiz Sağlandığı Günlerde Kullanıcıların Geçiş Bilgilerine Göre Elde Edilmesi Muhtemel Komisyon Geliri	20

KISALTMALAR

BELBİM AŞ	Belbim Elektronik Para ve Ödeme Hizmetleri Anonim Şirketi
BKK	Bakanlar Kurulu Kararı
BOBİ FRS	Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı
HGS	Hızlı Geçiş Sistemi
İBB	İstanbul Büyükşehir Belediyesi
İETT	İstanbul Elektrik Tramvay ve Tünel İşletmeleri Genel Müdürlüğü
İSKİ	İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü
KDV	Katma Değer Vergisi
KGK	Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu
KHK	Kanun Hükmünde Kararname
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
TCDD	Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demir Yolları
TCMB	Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
TFRS	Türkiye Finansal Raporlama Standartları
TL	Türk Lirası
TMS	Türkiye Muhasebe Standartları
UKOME	Ulaşım Koordinasyon Merkezi
VUK	Vergi Usul Kanunu

BULGU LİSTESİ

A. Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular

1. Banka Mevduat Faiz Geliri Üzerinden Yapılan Vergi Kesintilerinin Hatalı Muhasebeleştirilmesi
2. Kıdem Tazminatı Karşılığı Hesaplarının Kullanılmaması
3. Şirket Aleyhine Hükmolunan Mahkeme Kararları Olmasına Rağmen Bunlara İlişkin Tutarların Mali Tablolarda Gösterilmemesi
4. Vadesinde Tahsil Edilemeyen Alacaklar İçin Faiz Tahakkuk Ettirilmemesi

B. Diğer Bulgular

1. Toplu Ulaşımın Ücretsiz Sağlandığı Günler ile Ücretsiz Seyahat Etme Hakkı Tanınan İstanbul Kart Kullanımından Dolayı Toplu Ulaşım İşletmelerinin Büyükşehir Belediyesi Tarafından Sübvansede Edilmesine Rağmen Şirketin Sübvansede Edilmemesi
2. Kamu Haznedarlığı Yönetmeliğı'ne Aykırı Olarak Mevduatın Özel Bankada Tutulması
3. İfası Belli Süreyi Gerektiren Alımlarda Sözleşme İmzalanmaması
4. Kiralanan Araçların Görevlendirme Yazısı Olmaksızın Görev Mahalli Dışında Kullanılması
5. Şirket Faaliyet Alanında Olmayan İşler İçin Yurtdışı Seyahati Yapılması
6. Bazı Şirket Çalışanları ve Aile Fertlerinin Özel Sağlık Sigortası Bedellerinin Şirket Bütçesinden Karşılanması
7. Bilanço Hesapları ile Serbest Bırakılan 8 Kodlu Hesapların Karşılıklı Olarak Kullanılması
8. Şirketin Bağış Toplama Yetkisinin Olmamasına Rağmen Bağış Toplaması

1. KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ

1.1. Mevzuat ve Görevler

Belbim Elektronik Para ve Ödeme Hizmetleri Anonim Şirketi (BELBİM AŞ) 1987 yılında İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin (İBB) iştirak şirketi olarak kurulmuştur. Şirketin başlıca görevi; elektronik para ve ödeme hizmetlerine aracılık etmektir.

İBB'nin finansal teknoloji ağırlıklı hizmet veren iştiraki BELBİM AŞ, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'ndan faaliyet iznli "Elektronik Para Kuruluşu" lisanslı bir finans kuruluşudur. 1987'den beri İstanbul toplu ulaşımında ar-ge ağırlıklı faaliyet göstermektedir.

İstanbul toplu ulaşımında kullanılan ilk elektronik ücret toplama sisteminin kurucusu olan BELBİM AŞ, tamamıyla kendi bünyesinde geliştirdiği "İstanbulkart" ile hızlı ve kolay ödeme seçeneği sunmaktadır.

BELBİM AŞ, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu esasları çerçevesinde kurulmuş olup faaliyetlerini de bu esaslar çerçevesinde yürütmektedir. Bu bağlamda, Şirketin tabi olduğu temel mevzuat aşağıda yer almaktadır:

- 1 Sıra No'lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği
- 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu
- 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu
- 2886 Sayılı Devlet İhale Kanunu
- 3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu
- 4734 Sayılı Kamu İhale Kanunu
- 4735 Sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu
- 4857 Sayılı İş Kanunu
- 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Hakkında Kanun
- 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu

- 5393 Sayılı Belediye Kanunu
- 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu
- 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu
- 6085 Sayılı Sayıştay Kanunu
- 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu
- 6183 Sayılı Amme Alacakları Tahsili Usul Hakkında Kanun
- 6493 Sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun
- 696 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname (696 Sayılı KHK Kapsamında Kadrolu Personel Çalıştırması Halinde Tabidir.)
- Kamu Haznedarlığı Yönetmeliği
- Kamu İdaresi Hesaplarının Sayıştay'a Verilmesi ve Muhasebe Birimleri ile Muhasebe Yetkililerinin Bildirilmesi Hakkında Usul ve Esaslar
- Şirket Tarafından Çıkarılan Yönetmelik, Politika, Prosedürler

BELBİM AŞ, kamu ve özel hukukuna tabi olarak kurulmuş olup faaliyetlerini ise temel olarak 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve 6098 sayılı Borçlar Kanunu'na tabi olarak gerçekleştirmektedir. Ayrıca Şirket gerçekleştireceği ihaleli işlemlerde 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu'na tabidir.

1.2. Teşkilat Yapısı ve İnsan Kaynakları

BELBİM AŞ, 6102 sayılı Kanun hükümleri doğrultusunda kurulmuş anonim bir şirkettir. Dolayısıyla, yönetim kurulu tarafından temsil ve idare olunur. Yönetim kurulu üyeliğine gerçek veya tüzel kişiler seçilebilir. Bir tüzel kişi yönetim kuruluna üye seçildiği takdirde, tüzel kişiyle birlikte, tüzel kişi adına, tüzel kişi tarafından belirlenen, sadece bir gerçek kişi de tescil ve ilan olunur; ayrıca, tescil ve ilanın yapılmış olduğu, şirketin internet sitesinde hemen açıklanır. Tüzel kişi adına sadece, bu tescil edilmiş kişi toplantılara katılıp oy kullanabilir. Yönetim kurulu niteliği gereği sürekli bir organdır.

Anonim şirket yönetim kurulu; ortakların sermayelerinin korunması ve değerlendirilmesini, şirket alacaklılarının da alacaklarını emanet ettikleri, idare ve temsile yetkili bir organdır. Yönetim kurulu, anonim ortaklığın kanunla öngörülmüş zaruri bir organdır.

Şirketin toplam çalışan sayısı, 31.12.2024 tarihi itibarıyla 589 kişidir. 696 sayılı KHK kapsamında çalışan bulunmamaktadır.

Şirket çalışanları; 4857 sayılı İş Kanunu ve 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortaları Kanunu hükümlerine tabidir.

1.3. Mali Yapı

BELBİM AŞ'nin nominal sermaye tutarı 182.890.000 Türk Lirası olup sermayesinin tamamı ödenmiştir.

Şirketin 2024 yılı dönem sonu itibarıyla aktif toplamı 4.262.621.883,35 TL, net satışları 1.846.921.739,04 TL olup dönem net zararı 8.388.089,43 TL'dir.

Şirketin 31.12.2024 tarihi itibarıyla sermaye ortaklığı yapısı tabloda gösterilmiştir:

Tablo 1: BELBİM A.Ş. Elektronik Para ve Ödeme Hizmetleri AŞ Sermaye Ortaklık Tablosu

Sermaye Sahibi	Sermaye (Pay) Tutarı (TL)	Sermaye (Pay) Oranı (%)
İstanbul Büyükşehir Belediyesi	58.882.339	32,1955
İstanbul Elektrik Tramvay ve Tünel İşletmeleri Genel Müdürlüğü	49.363.262	26,9907
İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü	67.699.455	37,0165
İstanbul Bilişim ve Akıllı Kent Teknolojileri Anonim Şirketi	107.905	0,059
İstanbul Asfalt Fabrikaları Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi	6.837.039	3,7383
Toplam	182.890.000	100,00

BELBİM AŞ'nin en büyük hissedarı İstanbul Büyükşehir Belediyesi'dir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin doğrudan hissedarlığı ile bağlı idareleri İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (İSKİ) ile İstanbul Elektrik Tramvay ve Tünel İşletmeleri Genel Müdürlüğü (İETT) aracılığıyla dolaylı hissedarlığı göz önüne alındığında BELBİM AŞ'nin %96,20'lik payına sahip olduğu görülmektedir.

1.4. Muhasebe ve Raporlama Sistemi

1.4.1. Şirketin Muhasebe Sistemi

6102 sayılı Kanun'da; Kanun'a tabi gerçek ve tüzel kişilerin, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun defter tutma ve kayıt zamanıyla ilgili hükümleri ile aynı Kanun'un 175 ve mükerrer 257'nci maddelerinde yer alan yetkiye istinaden yapılan düzenlemelere uymak zorunda olduğu belirtilmiştir.

Söz konusu yetkiye istinaden Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından (1) Sıra No'lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği 26.12.1992 tarihinde yayımlanmış ve 01.01.1994 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir. Şirketin tabi olduğu muhasebe sistemi (1) Sıra No'lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nde yer alan Tekdüzen Hesap Planıdır.

Şirket, muhasebe kayıtlarını 213 sayılı Vergi Usul Kanunu ile Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ilkelerine uygun şekilde ve 7/A seçeneğine göre tutmaktadır. 7/A seçeneğinde, giderler yapıldıkları anda ilgili defter-i kebir hesaplarına fonksiyon esasına göre kaydedilirken, söz konusu giderler aynı zamanda yardımcı defterlerde hem çeşit esasına hem de ilgili gider yerlerine göre izlenir.

Şirketin 2024 yılı aktif toplamı 4.262.621.883,35 TL ve 2024 yılı net satışları 1.846.921.739,04 TL'dir.

1.4.2. Şirketin Raporlama Sistemi

Anonim şirketin finansal tabloları hakkındaki hükümlere 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda yer verilmiştir.

Kanun'un 514 ve 515'inci maddelerine göre yönetim kurulu, geçmiş hesap dönemine ait, Türkiye Muhasebe Standartlarında öngörülmüş bulunan finansal tablolarını, eklerini ve yıllık faaliyet raporunu, bilanço gününü izleyen hesap döneminin ilk üç ayı içinde hazırlar ve genel kurula sunar. Anonim şirketin finansal tabloları, Türkiye Muhasebe Standartlarına göre şirketin malvarlığını, borç ve yükümlülüklerini, öz kaynaklarını ve faaliyet sonuçlarını tam, anlaşılabilir, karşılaştırılabilir, ihtiyaçlara ve işletmenin niteliğine uygun bir şekilde; şeffaf ve güvenilir olarak; gerçeği dürüst, aynen ve aslına sadık surette yansıtacak şekilde çıkarılır.

Kanun'un 516'ncı maddesine göre yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu ise, Şirketin, o yıla ait faaliyetlerinin akışı ile finansal durumunu, doğru, eksiksiz, gerçeğe uygun ve dürüst bir şekilde yansıtmalıdır. Yıllık faaliyet raporunda finansal durum, finansal tablolara göre değerlendirilir.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 397'nci maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca bağımsız denetime tabi olacak işletmeleri belirleme yetkisi Cumhurbaşkanına aittir.

2018/11597 sayılı BKK'da (ve söz konusu kararın yerini alan 30.11.2022 tarihli 2022/6434 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararında) bağımsız denetime tabi olacak şirketlere ilişkin ölçütler belirlenmiştir. Şirket bu kapsamda bağımsız denetime tabidir.

Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) tarafından alınan ve 19.09.2018 tarih 30540 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Kurul Kararına göre bağımsız denetime tabi olup TFRS'yi uygulama zorunluluğu bulunmayan işletmelerin münferit ve konsolide finansal tablolarının hazırlanmasında BOBİ FRS'nin uygulanmasına; ancak söz konusu kurum, kuruluş ve işletmelerin isteğe bağlı olarak TFRS'leri uygulayabileceğine karar verilmiştir. Bu minvalde Şirket bağımsız denetime tabi olup BOBİ FRS / TFRS'de öngörülen finansal tabloları (Finansal Durum Tablosu, Kar veya Zarar ve Diğer Kapsamlı Gelir Tablosu, Özkaynak Değişim Tablosu ve Nakit Akış Tablosu) hazırlamaktadır.

1.4.3. Şirket Tarafından Denetime Sunulan Defter, Tablo ve Belgeler

Kamu İdaresi Hesaplarının Sayıştay'a Verilmesi ve Muhasebe Birimleri ile Muhasebe Yetkililerinin Bildirilmesi Hakkında Usul ve Esaslar'ın 5'inci maddesi gereğince hesap dönemi sonunda Sayıştay Başkanlığına gönderilmesi gereken defter, tablo ve belgelerden aşağıda yer alanlar denetime sunulmuştur:

- Birleştirilmiş veriler defteri,
- Geçici ve kesin mizan,
- Özkaynak değişim tablosu
- Bilanço,
- Gelir tablosu
- Envanter defteri

Şirketin denetimi; yukarıda belirtilen defter, tablo ve belgeler ile Usul ve Esaslar'ın 8'inci maddesinde yer alan diğer belgeler dikkate alınarak yürütülüp sonuçlandırılmıştır.

Denetim görüşü, Şirketin tabi olduğu geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki temel mali tabloları olan bilanço ve gelir tablosuna verilmiştir.

2. KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU

Denetlenen kamu idaresinin yönetimi, tabi olduğu muhasebe standart ve ilkelerine uygun olarak hazırlanmış olan mali rapor ve tabloların doğru ve güvenilir bilgi içerecek şekilde zamanında Sayıştaya sunulmasından, bir bütün olarak sunulan bu mali tabloların kamu idaresinin faaliyet ve işlemlerinin sonucunu tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir olarak yansıtmasından ve ister hata isterse yolsuzluktan kaynaklansın bu mali rapor ve tabloların

önemli hata veya yanlış beyanlar içermemesinden; kamu idaresinin gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğundan; mali yönetim ve iç kontrol sistemlerinin amacına uygun olarak oluşturulmasından, etkin olarak işletilmesinden ve izlenmesinden, mali tabloların dayanağını oluşturan bilgi ve belgelerin denetime hazır hale getirilmesinden ve sunulmasından sorumludur.

3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU

Sayıştay, denetimlerinin sonucunda hazırladığı raporlarla denetlenen kamu idarelerinin mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek, mali rapor ve tablolarının güvenilirliğine ve doğruluğuna ilişkin görüş bildirmek, gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmekle sorumludur.

4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI

Denetimlerin dayanağı; 6085 sayılı Sayıştay Kanunu, uluslararası denetim standartları, Sayıştay ikincil mevzuatı ve denetim rehberleridir.

Denetimler, kamu idaresinin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek ve mali rapor ve tablolarının kamu idaresinin tüm faaliyet ve işlemlerinin sonucunu doğru ve güvenilir olarak yansıttığına ilişkin makul güvence elde etmek ve mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek amacıyla yürütülmüştür.

Kamu idaresinin mali tabloları ile bunları oluşturan hesap ve işlemlerinin doğruluğu, güvenilirliği ve uygunluğuna ilişkin denetim kanıtı elde etmek üzere yürütülen denetimler; uygun denetim prosedürleri ve tekniklerinin uygulanması ile risk değerlendirmesi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Risk değerlendirmesi sırasında, uygulanacak denetim prosedürünün belirlenmesine esas olmak üzere, mali tabloların üretildiği mali yönetim ve iç kontrol sistemleri de değerlendirilmiştir.

Denetimin kapsamını, kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile gelir, gider ve mallarına ilişkin tüm mali faaliyet, karar ve işlemleri ve bunlara ilişkin kayıt, defter, bilgi, belge ve verileri (elektronik olanlar dâhil) ile mali yönetim ve iç kontrol sistemleri oluşturmaktadır.

Bu hususlarla ilgili denetim sonucunda denetim görüşü oluşturmak üzere yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edilmiştir.

5. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

BELBİM AŞ, 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu kapsamında yer almamaktadır. Dolayısıyla Şirket; 5018 sayılı Kanun'un Beşinci Kısımında ayrıntılı şekilde düzenlenen iç kontrol ve iç denetim mevzuatına ve ayrıca Kanun'a dayanılarak çıkarılan alt mevzuat düzenlemelerine tabi değildir. Şirket tarafından yapılan kayıtların, işlemlerin denetimi ve incelenmesi mevzuat gereği yapılması zorunlu bağımsız denetim hizmeti, tam tasdik hizmeti ve ilgili birimler tarafından uygulanan kanun, yönetmelik ve prosedürler aracılığıyla gerçekleştirilmektedir.

BELBİM AŞ, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu esasları çerçevesinde kurulmuş olup faaliyetlerini de bu esaslar çerçevesinde yürütmektedir.

Ancak, 6102 sayılı Kanun'un "Görev dağılımı" başlıklı 366'ncı maddesinin ikinci fıkrasında "*Yönetim kurulu, işlerin gidişini izlemek, kendisine sunulacak konularda rapor hazırlamak, kararlarını uygulamak veya iç denetim amacıyla içlerinde yönetim kurulu üyelerinin de bulunabileceği komiteler ve komisyonlar kurabilir.*" hükmü bulunmaktadır. BELBİM AŞ'de söz konusu yasal düzenlemede öngörülen mahiyette bir komisyon kurulmamıştır.

Şirket tarafından çıkarılmış olan İnsan Kaynakları Yönetmeliği ve buna bağlı olarak çıkarılan Disiplin Yönergesi mevcuttur.

BELBİM AŞ'nin 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun ve ilgili alt mevzuat olan Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para İhracı ile Ödeme Kuruluşları ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Yönetmeliğin 26'ncı maddesine istinaden etkin, yeterli ve uyumlu bir iç kontrol sistemi kurma ve işletme yükümlülüğü bulunmaktadır. Aynı maddenin 5'inci fıkrası gereği yönetim kurulu tarafından atanan iç kontrol personeli (Sorumlusu ve yeterli sayıdaki personel) tarafından gerçekleştirilen iç kontrol faaliyetleri Haziran ve Aralık olmak üzere yılda iki kez yönetim kuruluna raporlanmaktadır. Bu raporlamada iç kontrol sistemi incelenmekte ve bütün önemli kontrol eksikliklerini ortaya koymak üzere bir değerlendirme yapılmakta ve güncellemeler izlenmektedir.

6493 sayılı Kanun'un 21'inci maddesine göre finansal tablolar, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu onaylı bağımsız denetçiler tarafından her yıl denetlenerek oluşturulan raporlar yetkili kurum olan Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'na

gönderilmektedir.

Ayrıca Bilgi Sistemlerinin Yönetimine ve Denetimine İlişkin Tebliğ'in 28'inci maddesi uyarınca bilgi sistemleri yönetimi kapsamında yer alan süreç, faaliyet, yazılım, donanım gibi bilgi sistemi unsurları ile bu sistem ve süreçler dâhilinde tesis edilen iç kontroller Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu onaylı bağımsız denetim kuruluşları tarafından iki yılda bir denetlenmekte ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'na raporlanmaktadır.

Tüm bağımsız denetimler sonucunda tespit edilen iç kontrol sistemi bulguları, iç kontrol birimi tarafından kontrol edilmekte, belirlenen risk unsurlarını kapsayacak şekilde iyileştirme çalışmalarına danışmanlık verilerek süreçler takip edilmekte ve yönetim kurulu raporlarına yansıtılmaktadır.

Sermaye şirketlerinin tabi olacağı bağımsız denetim usul ve esasları 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu kapsamında belirlenmiştir. Şirket, tüzel kişiliği haiz ve bağımsız denetime tabi olduğundan; yıllık olarak bağımsız denetim faaliyeti, ilgili bağımsız denetim kuruluşu tarafından periyodik olarak gerçekleştirilmektedir. Yapılan bağımsız denetim faaliyeti; Şirkete ait yıllık finansal tablo ve diğer finansal verilerinin, tablo ve bilgiler için belirlenmiş kriterlere uygunluğunu ve doğruluğunu sağlayabilecek yeterli ve uygun bağımsız denetim kanıtlarının elde edilmesi amacıyla uygulanır. Bu uygulama esnasında incelenen ve denetimi yapılan bilgi ve belgelerin kapsamına bakıldığında (birimler arası yazışma, kayıtlara esas teşkil eden belgeler, belgelere ilişkin şirket dışı teyit vs.) Şirketin iç kontrol yapısının denetimini de kapsadığını söylemek mümkündür.

İç kontrol; idarenin amaçlarına, belirlenmiş politikalara ve mevzuata uygun olarak faaliyetlerin etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde yürütülmesini, varlık ve kaynakların korunmasını, muhasebe kayıtlarının doğru ve tam olarak tutulmasını, malî bilgi ve yönetim bilgisinin zamanında ve güvenilir olarak üretilmesini sağlamak üzere idare tarafından oluşturulan organizasyon, yöntem ve süreçler ile iç denetimi kapsayan malî ve diğer kontroller bütünüdür. İç kontrol sistemi, Şirket yönetimi ile diğer ilgili personel tarafından; işletmenin amaçlarına ulaştığına, faaliyet ve işlemlerin etkin olarak gerçekleştirildiğine, kanun ve düzenlemelere uyulduğuna dair makul bir güvence sağlamak üzere tasarlanan ve uygulanan bir sistemdir. Bu amaçla, iç kontrol sistemi söz konusu hedeflerin gerçekleştirilmesi açısından tehdit oluşturan faaliyet risklerinin de ortaya konulmasını sağlayacak şekilde tasarlanır ve uygulanır.

İç kontrol faaliyetleri aşağıdaki başlıkları içermektedir:

- Faaliyetlerin icrasına yönelik işlemlerin kontrolü, (6493 Sayılı Kanun)
- İletişim kanalları ile bilgi sistemlerinin ve finansal raporlama sisteminin kontrolü,
- Şikâyetlerin cevaplandırılması sürecinin işleyişinin kontrolü,
- 5549 sayılı Kanun ve ilgili mevzuatı kapsamındaki düzenlemeler ile iç düzenleme ve teamüllere ve diğer mevzuata uyumun ve bu amaçla işletilen süreçlerin kontrolü,
- Temsilci veya dış hizmet alımı suretiyle yürütülen faaliyetlerin kontrolü,

Bilgi Teknolojileri denetimi çerçevesindeki süreçler aşağıdaki gibidir:

- Bilgi sistemleri yönetimine ilişkin genel hükümler
- Bilgi sistemleri risk yönetimi
- Bilgi sistemleri işletimi
- Olay yönetimi ve siber olaylar
- Bilgi güvenliği ve bilgi güvenliği yönetimi
- Veri güvenliği ve mahremiyeti
- Kimlik doğrulama
- Erişim yönetimi
- Güvenlik açıkları ve ihlalleri
- Denetim izlerinin oluşturulması
- Bilgi sistemleri süreklilik planı
- İkincil merkez, ikincil sistem ve veri yedekleme merkezi
- Bilgi sistemlerine ilişkin dış hizmet alım sürecinin yönetimi
- Müşterilerin bilgilendirilmesi ve internet sitesi
- Elektronik sertifikalar

- Yüksek riskli işlemlerin takibi
- İşyerleri, temsilciler ve insansız hizmet noktaları
- Bilgi sistemlerine ilişkin sınırlamalar
- Uzaktan iletişim aracı ile yürütülecek süreçler
- Veri paylaşım servisi
- Oturum özellikleri ve denetim izleri
- Veri paylaşım servislerinde kimlik doğrulama ve işlem güvenliği
- Veri paylaşım servislerine ilişkin olağanüstü durum önlemleri
- Bilgi sistemlerinin bağımsız denetimi
- Yönetim beyanı

Şirketlerde kontrol ortamı, işletmenin yönetim fonksiyonu ile iç kontrol sistemi ve bunun önemine ilişkin işletme yönetiminin ve yönetimden sorumlu kişilerin tutum, davranış ve anlayışlarını kapsar. Kontrol ortamı, işletme çalışanlarının iç kontrol sistemiyle ilgili düşüncelerini etkileyerek, iç kontrol sisteminin etkin, disiplinli bir yapıda oluşmasını sağlar. Şirketin kontrol ortamının tasarımı değerlendirilmiş ve bunların işletmenin iş akışı ile ilişkisi dikkate alınmıştır.

Şirket açısından riskin nasıl tanımlandığı ve yönetildiğini ifade eden risk değerlendirme süreci değerlendirilmiştir.

Şirketlerin finansal raporlama ile ilgili iş süreçlerini ve iletişimi kapsayan bilgi sistemi; işletmenin varlık, yükümlülük ve öz sermayesinin doğruluğunu sağlamak üzere, faaliyet ve işlemlerinin izlenmesi, kaydedilmesi, sınıflandırılması ve raporlanmasına ilişkin muhasebe sistemini kapsar. Şirketin finansal tablolarının hazırlanması; uygun finansal raporlama yapısı ile işletmenin faaliyet ve işlemlerinin izlenmesi, kaydedilmesi, analiz edilmesi, özetlenmesi ve doğru bir şekilde finansal tablolara yansıtılması süreçlerini içerir. Bu açılardan bilişim sistemi değerlendirilmiştir.

Şirketlerde kontrol faaliyetleri, şirketlerin amaçlarına ulaşmasını engelleyebilecek risklerin ortaya çıkarılması ve gerekli önlemlerin alınması gibi, işletme yönetiminin

talimatlarının uygulanmasını sağlayan usul ve esaslardır. Bu kapsamda; yetkilendirmeler, performansın gözden geçirilmesi, bilgi işleme süreçleri, fiziksel kontroller ve görevlerin ayrılması, iç kontrol biriminin oluşturulması gibi açılardan kontrol faaliyetleri değerlendirilmiştir.

Şirketlerde kontrol faaliyetlerinin gözetimi, kontrollerin tasarım ve işleyişinin zamanında değerlendirilmesi ve şartlara bağlı olarak değişiklikler için önemli düzeltici önlemlerin alınmasını da içeren, iç kontrol sisteminin etkinliğini değerlendiren bir süreçtir. Bu açılardan iç kontrol sisteminin varlığı ve etkinliği değerlendirilmiştir.

Yapılan değerlendirmeler sonucunda, Şirketin; amaçlarına ulaşmada, faaliyet ve işlemlerinin etkin olarak gerçekleştirildiğine, kanun ve düzenlemelere uyulduğuna dair makul bir güvence sağlamak amacıyla tasarlanan ve uygulanan bir iç kontrol sistemine sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

6. DENETİM GÖRÜŞÜ

Belbim Elektronik Para ve Ödeme Hizmetleri Anonim Şirketi (BELBİM AŞ) 2024 yılına ilişkin yukarıda belirtilen ve Şirket tarafından sunulan geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki mali rapor ve tablolarının, “Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular” bölümünde belirtilen hesap alanları hariç tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir bilgi içerdiği kanaatine varılmıştır.

7. DENETİM BULGULARI

Raporda yer alan bulgular, denetimler sonucunda tespit edilen hususlara kamu idaresi tarafından verilen cevapların değerlendirilmesi suretiyle düzenlenmiştir.

A. DENETİM GÖRÜŞÜNÜN DAYANAĞI BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: Banka Mevduat Faiz Geliri Üzerinden Yapılan Vergi Kesintilerinin Hatalı Muhasebeleştirilmesi

Şirket adına tahakkuk eden banka mevduat faiz gelirleri üzerinden banka tarafından yapılan vergi kesintisi tutarının doğrudan peşin ödenen vergiler ve fonlar hesabına kaydedilmesi gerekirken öncelikle banka hesabına kaydedilerek tahsil edilmiş gibi muhasebeleştirildiği, daha sonra peşin ödenen vergiler ve fonlar hesabına alındığı görülmüştür.

1 Sıra No.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğine göre, mevzuat gereğince peşin ödenen ve bir yıl içinde indirim konusu yapılabilecek gelir, kurumlar ve diğer vergiler 193 Peşin Ödenen Vergiler ve Fonlar Hesabına kaydedilmelidir. Yine anılan Tebliğ'e göre, bankalara para olarak veya hesaben yatırılan değerler borç, çekilen tutarlar ile üçüncü kişilerce tahsil edildiği anlaşılan çek ve ödeme emirleri alacak kaydedilir.

Yapılan incelemede, Şirket adına tahakkuk eden mevduat faiz geliri üzerinden yapılan vergi kesintisinin doğrudan 193 Peşin Ödenen Vergiler ve Fonlar Hesabına kaydedilmesi gerekirken, öncelikle 102 Bankalar Hesabına kaydedildiği, daha sonra 193 No.lu Hesaba aktarıldığı tespit edilmiştir. Bu durum, faiz geliri üzerinden yapılan vergi kesintisinin Şirketin muhasebe kayıtlarında Şirket tarafından tahsil edilmemesine rağmen tahsil edilmiş gibi görünmesine yol açmaktadır.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine Şirket tarafından özetle, bulgu konusu muhasebeleştirme işleminin, Şirket tarafından kullanılmakta olan kurumsal yazılımdan kaynaklandığı, gerekli düzeltmeler için çalışmaların devam ettiği belirtilmiştir.

Sonuç olarak banka mevduat faizleri üzerinden yapılan vergi kesintisinin doğrudan 193 Peşin Ödenen Vergiler ve Fonlar Hesabına kaydedilmesi gerekmektedir.

BULGU 2: Kıdem Tazminatı Karşılığı Hesaplarının Kullanılmaması

Şirketin mali tablolarının incelenmesi neticesinde, Şirkette görev yapan personele ilişkin her yılın sonunda hesaplanarak kayıtlarda gösterilmesi gereken kıdem tazminatı karşılıklarının ilgili hesaplara kaydedilmediği görülmüştür.

1 Sıra No'lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne göre; belirlenecek esaslar çerçevesinde ayrılacak kıdem tazminatı karşılıkları 472 Kıdem Tazminatı Karşılığı Hesabında, belirlenecek esaslar çerçevesinde ayrılan ve bir yıl içinde ödeneceği öngörülen kıdem tazminatları ise 372 Kıdem Tazminatı Karşılığı Hesabında izlenir.

Şirket bilançosuna ilişkin olarak yapılan incelemede, Şirket'in personeli için her yılın sonunda hesaplanarak 472 ve 372 No'lu Hesaplara kaydedilmesi gereken kıdem tazminatları karşılıklarını kaydedilmediği, kıdem tazminatı kayıtlarının, yalnızca ödeme anında ve kıdem tazminatı karşılıkları hesapları kullanılmadan ilgili gider hesabı ile ödemeye ilişkin hesabın kullanılması şeklinde gerçekleştirildiği, 2024 yılı sonu itibarıyla şirkette ayrılması gereken kıdem tazminatı toplam tutarının ise 143.884.732,02 TL olduğu tespit edilmiştir.

Ancak, bu durum muhasebenin temel ilkelerinden dönemsellik kavramına aykırı olup Şirketin yıllara ilişkin giderlerinin hatalı olması sonucunu doğurmaktadır.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine Şirket tarafından özetle; Vergi Usul Kanunu (VUK) kapsamında ve Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) kapsamında olmak üzere iki set mali tablo hazırlandığı, kıdem tazminatı karşılığının söz konusu mali tablolardan TMS kapsamında hazırlanan sette yer aldığı, VUK kapsamında hazırlanan mali tablolarda ise kıdem tazminatı karşılığının vergisel açıdan gider yazılabilmesinin mümkün olmaması nedeniyle kıdem tazminatı karşılığı ayrılmadığı belirtilmiştir.

Ancak kıdem tazminatı karşılığının vergisel açıdan gider kabul edilmemesi, ilgili tutarın muhasebeleştirilmemesi yönünde hüküm doğurmamakta olup kıdem tazminatı karşılığı ayrılmasının ve ilgili hesaplarda izlenmesinin, mali tabloların doğru bilgi sunması ve ileride ödenmesi muhtemel yükümlülüklerinin takip edilebilmesi açısından gerekli olduğu değerlendirilmektedir.

Sonuç olarak, her yılın sonunda hesaplanacak kıdem tazminatı tutarlarının öncelikle 472 Kıdem Tazminatı Karşılığı Hesabının alacağına, sonraki dönemde ödeneceği tahmin edilen kıdem tazminatı tutarlarının ise 372 Kıdem Tazminatı Karşılığı Hesabının alacağı karşılığında 472 No'lu Hesabın borcuna kaydedilmesi gerekmektedir.

BULGU 3: Şirket Aleyhine Hükmolunan Mahkeme Kararları Olmasına Rağmen Bunlara İlişkin Tutarların Mali Tablolarda Gösterilmemesi

Şirket aleyhine açılan davaların bulunduğu ve bunlar için Muhasebe Sistemi Uygulama Tebliği çerçevesinde gider karşılığı ayrılmadığı görülmüştür.

1 Sıra No'lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nin "I-Muhasebenin Temel Kavramları" başlıklı bölümünde muhasebenin temel kavramları açıklanmış, "İhtiyatlılık Kavramı" başlıklı onuncu kısmında ise aynen; *"Bu kavram, muhasebe olaylarında temkinli*

davranılması ve işletmenin karşılaşılabileceği risklerin göz önüne alınması gereğini ifade eder. Bu kavramın sonucu olarak, işletmeler, muhtemel giderleri ve zararları için karşılık ayırırlar, muhtemel gelir ve kârlar için ise gerçekleşme dönemlerine kadar herhangi bir muhasebe işlemi yapmazlar. Ancak bu kavram gizli yedekler veya gereğinden fazla karşılıklar ayrılmasına gerekçe oluşturamaz.” denilmiştir.

Anılan Tebliğe göre; kısa vadeli diğer borç ve gider karşılıkları 379 Diğer Borç ve Gider Karşılıkları Hesabında izlenir ve 37 Borç ve Gider Karşılıkları Hesap Grubunun diğer hesapları içinde yer almayan ve önemlilik kavramına göre de ayrı ayrı hesaplarda izlenmesi mümkün olmayan borç ve gider karşılıkları bu hesaba alacak, ödenmeleri halinde de borç kaydedilir.

Yapılan incelemede, Şirket aleyhine açılan toplam 67.811.554,19 TL tutarında dava bulunduğu ancak bunlar için gider karşılığı kaydı yapılmadığı anlaşılmıştır.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine Şirket tarafından özetle; Vergi Usul Kanunu (VUK) kapsamında ve Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) kapsamında olmak üzere iki set mali tablo hazırlandığı, şirket aleyhine hükmolunan mahkeme kararlarına ilişkin tutarların söz konusu mali tablolardan TMS kapsamında hazırlanan sette yer aldığı, bu tutarların vergisel açıdan gider yazılabilmesinin mümkün olmaması nedeniyle VUK kapsamında hazırlanan mali tablolarda yer almadığı belirtilmiştir.

Ancak, Şirket aleyhine hükmolunan mahkeme kararlarına ilişkin tutarların vergisel açıdan gider kabul edilmemesi, ilgili tutarın muhasebeleştirilmemesi yönünde hüküm doğurmamakta olup mahkeme kararlarına ilişkin tutarların ilgili hesaplarda izlenmesinin, mali tabloların doğru bilgi sunması ve ileride ödenmesi muhtemel yükümlülüklerinin takip edilebilmesi açısından gerekli olduğu değerlendirilmektedir.

Sonuç olarak, mali tablolar hazırlanırken yukarıda bahsedilen ilke ve uygulamalara riayet edilmeli, Şirket ortakları ve diğer ilgili tüm kesimler için Şirketin mevcut ve muhtemel tüm durum, risk, gider ve zararları mali tablolara yansıtılmalıdır. Bu doğrultuda söz konusu tutarlar için gider karşılığı ayrılarak 379 Diğer Borç ve Gider Karşılıkları Hesabına kaydedilmesi gerekmektedir.

BULGU 4: Vadesinde Tahsil Edilemeyen Alacaklar İçin Faiz Tahakkuk Ettirilmemesi

Şirketin mali tablolarının incelenmesi neticesinde 120 Alıcılar Hesabında kayıtlı

bulunan alacaklardan, süresi içerisinde tahsil edilmeyen tutarlar ile ilgili olarak faiz tahakkuk ettirilmediği, sadece asıl alacağı kayıtlarda bulunduğu görülmüştür.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun "Ticari işlerde faiz" başlıklı 8'inci maddesi uyarınca ticari işlerde sözleşmenin tarafları, gecikme faizi alınmasını ve uygulanacak faiz oranını sözleşmede serbestçe belirleyebilirler.

Ayrıca 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun'un 1'inci maddesinde, Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu'na göre faiz ödenmesi gereken hallerde, miktarı sözleşme ile tespit edilmemişse ödemelerin yıllık %12 oranı üzerinden yapılacağı; Cumhurbaşkanının (02.07.2018 öncesi Bakanlar Kurulu) bu oranı aylık olarak belirlemeye, yüzde onuna kadar indirmeye veya bir katına kadar artırmaya yetkili olduğu belirtilmiştir. 19.12.2005 tarih ve 2005/9831 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 01.01.2006 tarihinden itibaren %9 olarak belirlenen kanuni faiz oranı, 21.05.2024 tarihli ve 32552 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 20.05.2024 tarihli ve 8485 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile 01.06.2024 tarihinden geçerli olmak üzere yıllık %24 olarak belirlenmiştir.

Aynı Kanun'un 2'nci maddesinde, bir miktar paranın ödenmesinde temerrüde düşen borçlunun, sözleşme ile aksi kararlaştırılmadıkça, geçmiş günler için 1'inci maddede belirlenen orana göre temerrüt faizi ödemeye mecbur olduğu; Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının (TCMB) önceki yılın 31 Aralık günü kısa vadeli avanslar için uyguladığı faiz oranının, yukarıda açıklanan orandan fazla olması durumunda ise arada sözleşme olmasa dahi ticari işlerde temerrüt faizinin kısa vadeli avanslar için uygulanan faiz oranı üzerinden istenebileceği belirtilmiştir. TCMB'nin kısa vadeli avanslar için uyguladığı faiz oranı da 02.01.2024 tarihli ve 32417 sayılı Resmî Gazete'de yıllık %48 olarak belirlenmiştir.

26.12.1992 tarih ve 21447 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan 1 Sıra No'lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nin "Hesap Planı Açıklamaları" başlıklı (c) bölümünde; her türlü kısa ve uzun vadeli mali yatırımlardan sağlanan faiz gelirlerinin 642 Faiz Gelirleri Hesabında kaydedilmesi gerektiği düzenlenmiştir.

Tekdüzen muhasebe sistemi tahakkuk esasına dayanmaktadır. Tahakkuk esasında işlemler ve olaylar, nakit akımlarının ne zaman olduğuna bakılmaksızın, ortaya çıktıklarında kaydedilmesi gerekmektedir. Sözleşme hükümlerinin zamanında yerine getirilmemesine bağlı olarak ortaya çıkan ve şirket açısından sözleşmeye bağlı bir alacak haline gelen gecikme faizi tutarlarının asıl alacak gibi nakit akışına bağlı olmaksızın muhasebe kayıtlarına alınması

gerekmektedir.

Türk Ticaret Kanunu esaslarına göre, kar amacı güderek faaliyet gösteren Şirket'in, alacaklarının takibinde özel veya kamu ayrımı yapmaksızın temerrüde düşüldüğünde gecikme faizi tahakkuk ve tahsilatının yapılması gerekmektedir. Sonuç olarak, temerrüde düşmüş alacaklar için sözleşme hükümleri temelinde gecikme faiz oranının belirlenmesi ve hesaplanan temerrüt faiz tutarlarının da tahakkuk esaslı muhasebe sisteminin gereği olarak muhasebe kayıtlarına aktarılması gerekmektedir.

Yapılan incelemeler sonucunda, Şirket alacaklarından temerrüde düşen bazı meblağlar ile ilgili olarak faiz işletilmediği görülmüştür. Şirket tarafından temerrüde düşen alacaklar ile ilgili olarak faiz işletilmemesi genel uygulama hatası niteliğinde olup aşağıdaki tabloda temerrütlü alacaklara yer verilmiştir.

Tablo 2: Faiz İşletilmemiş Temerrütlü Alacaklar Tablosu

Cari Hesap Kodu	Bakiye (TL)	Bakiyenin İlk Başladığı Tarih
1200601001	33.085.500,02	14.10.2024
1200301001	16.215.277,03	09.07.2023
1200201001	2.130.422,39	30.09.2022
1200201001	1.603.883,58	30.09.2022
1200301001	1.473.368,18	10.12.2024
1200601001	1.073.856,66	01.11.2023
1200601001	883.200,00	11.09.2024
1200301001	702.344,74	06.10.2023
1200301001	558.000,02	17.12.2024
1200601001	504.783,20	31.12.2024
1200601001	439.910,65	24.12.2024
1200301001	290.903,99	28.12.2024
1200601001	257.027,71	17.12.2024
1200601001	253.598,65	23.10.2024
1200601001	233.000,00	27.12.2024
1200601001	179.778,86	11.11.2024
1200601001	130.928,51	02.09.2024
1200601001	107.105,20	24.01.2024
1200601001	56.433,16	11.11.2024
1200301001	47.343,56	04.04.2023
1200301001	45.000,00	07.03.2023
1200301001	40.800,00	08.07.2023
1200601001	36.600,00	14.06.2024

1200601001	29.400,00	27.03.2024
1207001001	22.795,04	28.12.2024
1200601001	16.300,80	30.09.2022
1200601001	16.148,18	14.11.2022
1207001001	12.783,59	17.09.2024
1200601001	10.197,00	05.07.2023
Toplam	60.456.690,72	

Sonuç olarak, Şirket menfaatlerinin korunmasını ve mevzuata uyumluluğun sağlanmasını teminen temerrüde düşen alacaklar ile ilgili olarak faiz işletilmeli ve ilgili hesaba kaydedilmelidir.

B. DİĞER BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olmayan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: Toplu Ulaşımın Ücretsiz Sağlandığı Günler ile Ücretsiz Seyahat Etme Hakkı Tanınan İstanbul Kart Kullanımından Dolayı Toplu Ulaşım İşletmelerinin Büyükşehir Belediyesi Tarafından Söbvansede Edilmesine Rağmen Şirketin Söbvansede Edilmemesi

İBB Meclisinin kararıyla toplu ulaşımnda ücretsiz geçiş hakkına sahip olan anne kart vb. kart sahiplerinin günlük toplu ulaşım kullanımları ile toplu ulaşımın ücretsiz olarak sağlandığı dini bayramlar, resmi bayramlar ile genel tatil günlerindeki ücretsiz ulaşımından kaynaklanan toplu taşıma sağlayan işletmelerin giderlerinin İBB tarafından söbvansede edildiğı, ancak ulaşım hizmetinin tüm paydaşları ile entegre çalışan Şirket'in söz konusu günlerde kendisine verilen toplu ulaşımından kaynaklı görevlerine devam etmesine rağmen söbvansede edilmediğı ve şirketin bu şekilde gelir kaybına uğradığı görölmüştür.

İBB Meclisinin almış olduğı 19.11.2015 tarih ve 1931 sayılı kararı ile İstanbulkart ve diğer ödeme araçlarının 6493 sayılı Kanun uyarınca ödeme aracına dönüştürölerek İBB, bağı kuruluşları ve iştirakleri tarafından yönetilen, denetlenen, işletilen ve işlettirilen toplu ulaşım hizmetlerinde geçerli kılınması ile diğer ödeme araçlarının ihracı suretiyle işletilmesinin 5216 sayılı Kanun'un 26'ncı maddesine istinaden Şirkete 15 yıl süre ve her yıl yeniden değerleme oranında arttırılmak üzere yıllık 1.500.000 TL+KDV bedel ile devredilmiştir.

Söz konusu tarihten bugüne Şirket kendisine tevdi edilen görevi yerine getirmekte, İstanbul'da bulunan her türlü toplu ulaşım aracında geçerli olan İstanbulkart'ın bütün operasyonel süreci Şirket tarafından yönetilmektedir. Toplu ulaşımında İstanbulkart'ın üretilmesi, nihai kullanıcıya ulaştırılması, otobüslerde kart okunmasını sağlayan validatörlerin yerleştirilmesi, turnikelerin kurulması, duraklara biletmatik adı verilen cihazların yerleştirilmesi ile tüm bu süreçlerin bakım ve onarımının sağlanması Şirket tarafından gerçekleştirilmektedir.

Şirket, toplu ulaşım hizmeti veren işletmeler adına ücretleri toplamakta, Şirket ile işletmeler arasında imzalanan sözleşmede belirlenen oranda komisyon bedeli tahsil edilerek ilgili tutarların İBB adına dağıtımına aracılık etmektedir. Toplu ulaşımın ücretiz olmadığı günlerde söz konusu komisyon gelirleri Şirket'in önemli gelir kaynakları arasında yer almaktadır.

Toplu ulaşımında uygulanacak ücret tarifeleri İBB'ye bağlı Ulaşım Koordinasyon Müdürlüğü (UKOME) tarafından belirlenmekte, toplu ulaşım hizmetinin hangi günlerde kimlere ücretsiz olacağına ilişkin karar ise İBB Meclisi tarafından alınmaktadır. 2024 yılı içerisinde ücretsiz toplu ulaşım sağlanan günler ile bunlara ilişkin meclis kararlarına aşağıdaki tabloda yer verilmiştir:

Tablo 3: Ulaşımın Ücretsiz Sağlandığı Günler

Sıra No	Uygulama Adı	Tarife	Tarih/Gün	Saat/Süre	İlgi/İlgisi Karar
1	Yılbaşı	Ücretsiz	1 Ocak	Tam Gün	12 Aralık 2019 Tarih ve 972 Sayılı İBB Meclis Kararı
2	Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı	Ücretsiz	23 Nisan	Tam Gün	12 Aralık 2019 Tarih ve 972 Sayılı İBB Meclis Kararı
3	Emek ve Dayanışma Günü	Ücretsiz	1 Mayıs	Tam Gün	12 Aralık 2019 Tarih ve 972 Sayılı İBB Meclis Kararı
4	Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı	Ücretsiz	19 Mayıs	Tam Gün	12 Aralık 2019 Tarih ve 972 Sayılı İBB Meclis Kararı
5	İstanbul'un Fethi	Ücretsiz	29 Mayıs	Tam Gün	13 Eylül 2021 Tarih ve 663 Sayılı İBB Meclis Kararı
6	Demokrasi ve Özgürlükler Günü	Ücretsiz	15 Temmuz	Tam Gün	12 Aralık 2019 Tarih ve 972 Sayılı İBB Meclis Kararı
7	Zafer Bayramı	Ücretsiz	30 Ağustos	Tam Gün	12 Aralık 2019 Tarih ve 972 Sayılı İBB Meclis Kararı
8	İstanbul'un Kurtuluşu	Ücretsiz	6 Ekim	Tam Gün	13 Eylül 2021 Tarih ve 663 Sayılı İBB Meclis Kararı
9	Cumhuriyet Bayramı	Ücretsiz	29 Ekim	Tam Gün	12 Aralık 2019 Tarih ve 972 Sayılı İBB Meclis Kararı
10	Ramazan Bayramı	Ücretsiz	Ramazan Bayramı Günleri	Bayram Günleri	12 Aralık 2019 Tarih ve 972 Sayılı İBB Meclis Kararı
11	Kurban Bayramı	Ücretsiz	Kurban Bayramı Günleri	Bayram Günleri	12 Aralık 2019 Tarih ve 972 Sayılı İBB Meclis Kararı
12	Okul Açılışı	Ücretsiz	Okul Açılışı Günü	06:00-14:00 arası	12 Aralık 2019 Tarih ve 972 Sayılı İBB Meclis Kararı

13	ÖSYM Sınavları (YKS,KPSS, YGS, TYT, AYT vb.)	Ücretsiz	Sınav Tarihlerinde	Sınav başlangıç saatinden iki saat önce ve bitiş saatinden iki saat sonra	12 Aralık 2019 Tarih ve 972 Sayılı İBB Meclis Kararı
14	AÖF Sınavları	Ücretsiz	Sınav Tarihlerinde	Sınav başlangıç saatinden iki saat önce ve bitiş saatinden iki saat sonra	12 Aralık 2019 Tarih ve 972 Sayılı İBB Meclis Kararı
15	İstanbul ve Anadolu Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Sınavları	Ücretsiz	Sınav Tarihlerinde	Sınav Başlangıç saatinden iki saat önce ve bitiş saatinden iki saat sonra	13 Şubat 2020 Tarih ve 315 Sayılı İBB Meclis Kararı
16	MEB Sınavla Öğrenci Alacak Ortaöğretim Merkezi Sınavları	Ücretsiz	Sınav Tarihlerinde	Sınav Başlangıç saatinden iki saat önce ve bitiş saatinden iki saat sonra	17 Temmuz 2020 Tarih ve 641 Sayılı İBB Meclis Kararı
17	Anne Kart	Ücretsiz	Süresiz	Tam Gün	17 Temmuz 2020 Tarih ve 621 Sayılı İBB Meclis Kararı
18	Liseden mezun olup girmiş ancak yerleşmemiş veya tercih yapmamış öğrencilerin 1 yıl daha öğrenci kapsamında değerlendirilmesi	50 TL (Güncel Abonman Fiyatı 250 TL)	1 yıl	Tam Gün	12 Mart 2020 Tarih ve 401 Sayılı İBB Meclis Kararı

Gerek ücretsiz geçiş hakkına sahip İstanbulkart (anne kart, muhtar kart vb.) sahipleri gerekse toplu ulaşımın ücretsiz olduğu günlerde toplu ulaşım araçlarını kullanan diğer İstanbulkart sahipleri, ulaşım hizmeti ücretsiz dahi olsa kartlarını okutmak suretiyle bu hizmeti alabilmektedir.

Ücretsiz ulaşım sağlandığı durumlarda dahi geçiş bilgileri Şirket tarafından kayıt altına alınmakta, bu veriler ışığında Şirket tarafından İBB'ye raporlar düzenlenmekte ve toplu ulaşımın paydaşı olan her bir işletme için İBB tarafından verilen sübvansiyonlara ilişkin hakedişler bu veriler ışığında düzenlenmektedir.

Yukarıda yer verilen meclis kararları uyarınca toplu ulaşımın ücretsiz kullanılması karşılığında toplu ulaşım hizmet sağlayan işletmeler sübvansiyonlanmakta, bu tutar Şirket tarafından kesin hakediş hesaplamaları yapılarak imzalı ve onaylı şekilde İBB Toplu Ulaşım Hizmetleri Müdürlüğü'ne gönderilmektedir.

Söz konusu günlerde, Şirket diğer günlerde olduğu gibi toplu ulaşım hizmeti için kendisine tevdi edilen görevi yerine getirmekte, ücretsiz olan günler ile ücretli olan günler arasında Şirket'in çalışma sistematığı açısından bir farklılık bulunmamaktadır. Bir başka deyişle, toplu ulaşımın ücretsiz olduğu günlerde de İstanbulkartlar kullanılmakta, kart merkezleri faaliyetini sürdürmekte, otobüslerde bulunan validatörler ile metrolardaki turnikeler

çalışmaya devam etmekte, kullanıcılar biletmatikleri kullanmakta; kısacası genel yönetim giderleri dışındaki tüm operasyonel giderler toplu ulaşımın ücretsiz olduğu günlerde de gerçekleşmeye devam etmektedir.

Ancak, toplu ulaşımın ücretsiz sunulması nedeniyle toplu ulaşım hizmeti veren işletmelere İBB tarafından sübvansiyon desteği sağlanırken, diğer işletmeler gibi belli başlı giderlere katlanan Şirket için öngörölmüş bir sübvansiyon bulunmamaktadır.

Yapılan incelemede, İBB'nin 2024 yılı içerisinde toplu ulaşım hizmeti sağlayıcısı işletmelere yaklaşık 2.268.789.618 TL ulaşım sübvansiyonu verdiği görölmüştür. Bu tutara, gelir desteği olarak adlandırılan ve geçiş sayısına bağlı olmayan, bazı işletmelerin işletme giderlerindeki olağandışı artışı desteklemek amacıyla verdiği sübvansiyon da dahildir. Gelir desteği sübvansiyonu Şirket'in hesaplanmasına aracılık ettiği bir hizmet olmadığından, bu tutarın toplam sübvansiyon tutarından çıkarılması sonucu elde edilen toplam 923.871.793 TL'nin İBB Meclisi kararıyla ücretsiz ilan edilen ve Şirket'in hesaplanmasına aracılık ettiği geçişler için yapılan sübvansiyon ödemeleri olduğu anlaşılmaktadır.

Şirket, toplu ulaşımın ücretsiz olduğu günlerde 923.871.793 TL tutarındaki geçişe ilişkin bedellerin toplanması ve dağıtılması hizmetine aracılık etmesine rağmen, ulaşımın ücretli olduğu günlerdeki gibi komisyon geliri elde edememiş, yapılan hizmet karşılığında İBB tarafından sübvansiyon edilmemiştir.

Toplu ulaşımın ücretsiz olduğu günlerde İBB'nin yapmış olduğu sübvansiyon ödemeleri ile söz konusu sübvansiyonlar karşılığında Şirket'in elde etmesi muhtemel komisyon gelirine aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 4: Ulaşımın Ücretsiz Sağlandığı Günlerde Kullanıcıların Geçiş Bilgilerine Göre Elde Edilmesi Muhtemel Komisyon Geliri

Sıra No	Sübvansiyon Çeşidi	Yapılan Sübvansiyon Ödemesi	Sübvansiyon Ödemesine Göre Şirket'in Elde Etmesi Muhtemel Komisyon Geliri
1	Yılbaşı	34.091.157	1.018.192
2	Ramazan B. (10-11-12 Nisan)	177.800.235	5.267.924
3	23 Nisan U.E.Çocuk B.	51.424.924	1.532.284
4	1 Mayıs İşçi ve Emekçi B.	34.948.583	1.042.257
5	19 Mayıs Gençlik ve Spor B.	41.179.451	1.228.362
6	29 Mayıs İstanbul Fethi	39.125.369	1.176.159
7	Kurban B. (16-19 Haziran)	178.296.422	5.268.633
8	15 Temmuz	35.651.952	1.066.441
9	Zafer Bayramı (30 Ağustos)	55.435.282	1.647.430
10	Okul Açılışı (9 Eylül)	26.859.948	804.802
11	İstanbul'un Kurtuluşu (06 Ekim)	31.513.952	950.703
12	Cumhuriyet Bayramı (29 Ekim)	61.178.794	1.819.889

13	AnneKart	155.656.697	4.606.151
14	Muhtar Kart	709.027	20.028
Genel Toplam		923.871.793	27.449.255
Not: Komisyon bedeli hesaplaması Şirket ile toplu ulaşım hizmeti veren firmalar arasında imzalanan sözleşmelerde bulunan toplu ulaşımın ücretli olduğu günler için belirlenen komisyon oranı üzerinden hesaplanmıştır.			

Şirket'in üye işyeri niteliğinde olan toplu ulaşım hizmeti veren işletmelerden Metro İstanbul ve Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demir Yolları (TCDD) dışındaki tüm işletmeler ile yaptığı sözleşmelerde, bu işletmelerin sübvansiyon gelirleri üzerinden komisyon alınacağına ilişkin bir ibare bulunmamaktadır. Bir başka ifadeyle, Şirket aralarındaki sözleşme gereği Metro İstanbul ve TCDD sübvansiyon gelirleri üzerinden komisyon geliri elde edebilmektedir.

Yapılan hesaplama sonucunda, Şirket için 27.449.255 TL tutarında muhtemel komisyon geliri oluştuğu görülmektedir. Şirket, Metro İstanbul'un 2024 yılı için almış olduğu sübvansiyon gelirinden 11.486.202 TL tutarında, TCDD'nin 2024 yılı için almış olduğu sübvansiyon gelirinden ise 1.739.495 TL tutarında olmak üzere toplamda 13.225.697 TL komisyon geliri elde etmiş, 14.223.558 TL tutarındaki muhtemel komisyon gelirinden ise mahrum kalmıştır.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine Şirket tarafından, ulaşım ödeme altyapısının sağlandığı üye iş yerlerinden ücretsiz günlerde sağlanan geçişlerden komisyon alınması ile ilgili sözleşme güncelleme çalışmalarının devam ettiği ifade edilmiştir.

Sonuç olarak, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 18'inci maddesinin ikinci fıkrası gereğince tacir, ticaretine ait bütün faaliyetlerinde basiretli iş adamı gibi hareket etmesi gerekmektedir. Bu açıdan toplu ulaşımın ücretsiz sağlandığı günler ile ücretsiz kart kullanımından kaynaklı komisyon geliri elde edilemeyen hizmetler karşılığında en azından şirket maliyetlerini ortadan kaldıracak tutarda sübvansiyonun sağlanması açısından gerekli girişimlerde bulunması gerekmektedir.

BULGU 2: Kamu Haznedarlığı Yönetmeliği'ne Aykırı Olarak Mevduatın Özel Bankada Tutulması

Şirket mevduatının Kamu Haznedarlığı Yönetmeliği'ne aykırı olarak özel bir bankada tutulduğu görülmüştür.

08.03.2019 tarihli ve 30708 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 810 Karar sayılı Kamu Haznedarlığı Yönetmeliği'nin amacı, kapsamda yer alan kurumların mali kaynaklarının etkin ve verimli kullanılması ve izlenebilmesini teminen Kamu Haznedarlığı uygulamasına ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

Yönetmeliğin kapsamında yer alan kurumlar 2'nci maddede belirtilmiş olup aşağıdaki gibidir:

- a) Genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri
- b) Özel bütçeli idareler
- c) Döner sermayeler
- ç) Fonlar
- d) Belediyeler
- e) İl özel idareleri
- f) Sosyal güvenlik kurumları
- g) Kamu iktisadi teşebbüsleri
- ğ) Özel kanunla kurulmuş diğer kamu kurum, kurul, üst kurul ve kuruluşları
- h) Bu maddede sayılan kurumların;
 - 1) Bağlı ortaklıkları, müessese ve işletmeleri ile birlikleri
 - 2) Sermayesinin yarısından fazlasına doğrudan ve/veya dolaylı olarak sahip olduğu şirketleri
 - 3) Fon, hesap, özel hesap, havuz ve benzeri adlarla açtıkları ve/veya yönettikleri her türlü banka hesabı

Yukarıda yer alan kapsam maddesinden görüleceği üzere belediye şirketleri Kamu Haznedarlığı Yönetmeliği'nin kapsamına dâhildir.

Yönetmeliğin 5'inci maddesine göre belediye şirketleri kendi bütçeleri veya tasarrufları altında bulunan her türlü mali kaynaklarını kamu sermayeli bankalarda kullanarak değerlendirmekle yükümlüdür.

Yönetmeliğin 4'üncü maddesine göre "Kamu Sermayeli Bankalar" aşağıdaki gibidir:

- Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası,
- T.C. Ziraat Bankası A.Ş.,

- T. Halk Bankası A.Ş.,
- T. Vakıflar Bankası T.A.O. ve
- Sermayesinin yarısından fazlası doğrudan ve/veya dolaylı olarak kamuya ait olan diğer mevduat ve katılım bankaları.

Yönetmeliğin 9’uncu maddesine göre ise; Yönetmelik kapsamında yer alan kurum yetkilileri ve muhasebe yetkilileri Yönetmelik hükümlerini yerine getirmekle yükümlü olup, bu Yönetmelik hükümlerine aykırılık sebebi ile ortaya çıkabilecek zararlardan şahsen ve müteselsilen sorumludur. Yönetmelik’in 10’uncu maddesinde de kamu kaynaklarının Yönetmelik hükümlerine aykırı şekilde değerlendirilmesinden elde edildiği tespit edilen nemaların genel bütçeye gelir kaydedileceği belirtilmektedir.

Buna göre Şirket kendi bütçesi veya tasarrufu altında bulunan her türlü mali kaynağını kamu sermayeli bankalarda değerlendirebilir. Ancak, yapılan incelemede Şirket mevduatının özel bir bankada tutulması ve değerlendirilmesi suretiyle Yönetmeliğe aykırı hareket edildiği tespit edilmiştir.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine Şirket tarafından bulguya konu hususa ilişkin gerekli düzeltmelerin yapılması amacıyla, söz konusu yardım ödemelerinin İstankart aracılığıyla gerçekleştirilmesine yönelik alternatif bir çözüm yöntemi üzerinde çalışmalar başlatıldığı ifade edilmiştir.

Sonuç olarak, Yönetmelik kapsamında olan Şirketin ilgili Yönetmelik hükümleri doğrultusunda gerekli işlemleri yapması gerekmektedir.

BULGU 3: İfası Belli Süreyi Gerektiren Alımlarda Sözleşme İmzalanmaması

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 22'nci maddesi kapsamında doğrudan temin ile gerçekleştirilen ve belli bir süreyi gerektiren bazı alımlarda yüklenici ile sözleşme imzalanmadığı tespit edilmiştir.

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu’nun 53’üncü maddesine dayanılarak hazırlan 11 Temmuz 2023 ve 32245 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Doğrudan Temin Yöntemiyle Yapılacak Alımlara İlişkin Tebliğ’in “Alımlara ilişkin uygulama esasları” başlıklı 4’üncü maddesine göre; teslimi, sunumu veya yapımı belli bir süreyi gerektiren alımlarda sözleşme imzalanması zorunludur.

Yapılan incelemelerde, doğrudan temin ile gerçekleştirilen bazı süreli alımlarda sözleşme yapılmadığı görülmüştür.

Bu itibarla mevzuat hükümlerine uygun olarak potansiyel kontrol riskinin de önlenmesi için belli bir süreyi gerektiren doğrudan temin kapsamında gerçekleştirilen alımlarda karşılıklı olarak yüklenicilerle sözleşme imzalanması gerekmektedir.

BULGU 4: Kiralanan Araçların Görevlendirme Yazısı Olmaksızın Görev Mahalli Dışında Kullanılması

Şirket tarafından kiralanan araçların bazılarının, İdarenin faaliyet alanı olan İstanbul ili dışında, herhangi bir görevlendirme yazısı olmaksızın kullanıldığı ve yakıt giderlerinin şirket bütçesinden karşılandığı görülmüştür.

Şirket Yönetim Kurulu kararıyla çıkartılan Seyahat Yönergesinin 4'üncü maddesinde;

“Yurt İçi Seyahatler

Bu yönetmelik kapsamındaki kişilerin devamlı olarak görevini ifa ettiği şehirden, yine görev nedeniyle başka bir şehre yaptığı geçici seyahatlerdir.

4.1 Seyahatin Onayı

Yönetim Kurulu Başkanı veya Vekilinin şirketi temsilen yapacakları yurt içi seyahatler beyanları ile geçerlidir. Yönetim Kurulu Üyeleri ve Genel Müdürün yurt içi seyahat onayı Yönetim Kurulu Başkanı veya Başkan Vekili tarafından (Günü birlik seyahatlerde onay aranmaz) verilir. Genel Müdür altı kadronun seyahat onayı ise Genel Müdür veya Vekili tarafından verilir.” hükümleri yer almaktadır.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun “Tacir olmanın hükümleri” başlıklı 18'inci maddesinde her tacirin, ticaretine ait bütün faaliyetlerinde basiretli bir iş adamı gibi hareket etmesi gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca kamu kaynağı kullanan Şirketin, kaynaklarını ekonomik kullanması konusunda özen yükümlülüğü de bulunmaktadır.

Yukarıdaki mevzuat hükmü ve Şirketin iç düzenleyici işlemi göz önünde bulundurulduğunda; Şirket tarafından kiralanan araçların faaliyet alanı olan İstanbul İli dışına çıkış yapabilmesi görevlendirme yazılarının olması şartına bağlıdır. Kamu kaynağı ile kiralanan

araçların görevlendirme yazısı olmaksızın, personelin şahsi ihtiyaçları için il dışında kullanılmaması gerekmektedir.

Yapılan incelemeler sonucunda; Şirketin kiraladığı araçların Hızlı Geçiş Sistemi (HGS) gider mevkileri incelendiğinde araçların il dışında kullanıldıkları ve ilgili tarihlerde herhangi bir görevlendirme yazılarının bulunmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca araçların bazılarının da İl dışında bulundukları sürelerdeki yakıt giderleri taşıt tanıma sistemi aracılığıyla Şirket bütçesinden karşılanmıştır. Kamu kaynağı kullanan Şirketin tasarrufundaki araçların görev mahalli dışında kullanılması kaynak israfı olarak değerlendirilebilecek olup araçların, kazaya karışması veya kural ihlalleri gibi riskli hallerin meydana gelmesi durumunda Şirket cezai müeyyideye maruz kalabilecektir. Kamu kaynağı kullanan Şirketin basiretli bir iş adamı gibi hareket etmesi ve kaynaklarını etkili, ekonomik ve verimli kullanması gerekmektedir.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine Şirket tarafından özetle; Şirketin İnsan Kaynakları Yönetmeliği'nde yer alan "Mali Haklar ve Tahsisler Tablosu"na göre personele verilen araçların, Şirket Araçları Kullanım Talimatına göre görevlendirme yazısı olmadan şehir dışına çıkabildiği, bu araçlardan sadece şehir dışına çıkışı için görev yazısı bulunan araçların masraflarının şirket tarafından karşılandığı, araçlarda bulunan Ulusal Taşıt Tanıma Sisteminin İstanbul ile sınırlı olup İstanbul dışında kullanıma kapalı olduğu belirtilmiştir.

Şirket, personele tahsis edilen araçların şahsi ihtiyaçlar için il dışı kullanımına yönelik kısıtlama olmadığını kabul etmiş olmakla birlikte Ulusal Taşıt Tanıma Sisteminin İstanbul İli dışında kullanıma kapalı olduğunu belirtmiştir. Ancak Şirket araçlarının HGS gider mevkileri ve yakıt dolum bilgileri incelendiğinde, şahsi kullanım için il dışına çıkan bir çok aracın, Şirkete tanımlı taşıt tanıma sistemi aracılığıyla il dışına çıkmadan önce yakıt depolarını doldurduğu dolayısıyla yakıt masraflarının Şirket bütçesinden karşılandığı görülmüştür.

Sonuç olarak, Şirket araçları ile il dışına çıkışların takibinin yapılması, görevlendirme onayları bulunmayan araçlara ilişkin olarak gider yapılmaması ve kurallara riayet etmeyen personel hakkında gerekli işlemlerin yapılmasında Şirket menfaati olduğu değerlendirilmektedir.

BULGU 5: Şirket Faaliyet Alanında Olmayan İşler İçin Yurtdışı Seyahati Yapılması

Şirket faaliyet alanı kapsamında olmayan işler için yurtdışına giden personelin seyahat giderlerinin Şirket bütçesinden ödendiği görülmüştür.

Şirket, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kurulmuştur. Şirketin kuruluş amacına uygun olarak ana sözleşmesinde belirtilen konularda faaliyette bulunması ve katlandığı giderlerin bu faaliyetlerin gerçekleştirilmesiyle ilgili olması gerekmektedir.

6102 sayılı Kanun'un 16'ncı maddesinde; ticari şekilde işletilmek üzere belediye tarafından kurulan kuruluşların tacir sayılacağı, 18'inci maddesinde; her tacirin, ticaretine ait bütün faaliyetlerinde basiretli bir iş adamı gibi hareket etmesi gerektiği hükümlerine yer verilmiştir. Aynı Kanun'un "Özen ve bağlılık yükümlülüğü" başlıklı 369'uncu maddesinin birinci fıkrasında; *"Yönetim kurulu üyeleri ve yönetimle görevli üçüncü kişiler, görevlerini tedbirli bir yöneticinin özeniyle yerine getirmek ve şirketin menfaatlerini dürüstlük kurallarına uyarak gözetmek yükümlülüğü altındadırlar."* hükmü yer almaktadır.

26.12.1992 tarih ve 21447 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 1 Sıra No'lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nde muhasebenin temel kavramlarından kişilik kavramı: *"işletmenin sahip veya sahiplerinden, yöneticilerinden, personelinden ve diğer ilgililerden ayrı bir kişiliğe sahip olduğunu ve o işletmenin muhasebe işlemlerinin sadece bu kişilik adına yürütülmesi gerektiğini öngörür."* şeklinde tanımlanmıştır. Anılan Tebliğ'de; 770-Genel Yönetim Giderleri Hesabına, işletmenin yönetim fonksiyonları, işletme politikasının tayini, organizasyon ve kadro kuruluşu, büro hizmetleri, kamu ilişkileri, güvenlik, hukuk işleri, personel işleri, kredi ve tahsilatı da kapsayan muhasebe ve mali işler servislerin giderlerinin kaydedileceği belirtilmiştir. Tebliğe göre, Şirket muhasebe kayıtlarının işletmeye ait iş ve işlemleri kapsayacak şekilde tutulması, maliyet hesaplarına kaydedilen tutarların Şirketin faaliyetlerine ait giderlerden oluşması gerekmektedir.

Yapılan incelemede; Şirket Danışmanının yönetim kurulu kararı ile İBB'nin yeşil bono ihracına yönelik aldığı ödül için İBB personeliyle birlikte, giderleri şirket bütçesinden karşılanmak üzere yurtdışına gönderildiği görülmüştür. Seyahat nedeninin Şirketin iş ve işlemleri ile ilgili olup olmadığına dair bir belge de denetim sürecinde sunulamamıştır.

Yukarıda açıklanan mevzuat hükümlerine aykırı olarak bahse konu yurt dışı ulaşım, konaklama, yiyecek ve haberleşme giderleri için Şirket bütçesinden ödenen toplam 64.174,95 TL'nin 770 Genel Yönetim Giderleri Hesabına kaydedildiği görülmüştür.

Şirket çalışanlarının yurt içi ve yurt dışı seyahatleri nedeniyle yaptıkları giderlerin, Şirketin yürüttüğü faaliyetler kapsamında olması gerekmektedir. 6102 sayılı Kanun

kapsamında kurulan Şirketin İBB'den farklı bir tüzel kişiliği bulunmakta olup Şirket faaliyet alanı ile alakalı olmayan İBB ile ilgili etkinliğe Şirket personelinin gönderilmesi ve yurt dışı seyahat masraflarının ödenmesi mevzuata uygun düşmemektedir.

Şirketin yürütmesi gereken faaliyetler dışındaki konular için yurt dışı harcamaların yapılması neticesinde 6102 sayılı Kanun'un 18'inci maddesi uyarınca basiretli bir iş adamı gibi hareket edilmediği, Şirket yöneticilerinin görevlerinin ise aynı Kanun'un 369'uncu maddesi uyarınca tedbirli bir yöneticinin özeniyle yerine getirmedeği kanaatine varılmıştır.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine şirket tarafından özetle, gider yazılan ve şirket faaliyetleri ile ilgili olmayan ulaşım, konaklama, yiyecek ve haberleşme giderleri toplamı olan 64.174,95 TL'nin ilgili kişiden tahsili yoluna gidileceği belirtilmiştir.

Şirket cevabında bulguya iştirak edilmekle birlikte tahsilata yönelik bir belge gönderilmemiştir.

Sonuç olarak, Şirket tarafından gider yazılan ve faaliyetleri ile ilgili olmayan ulaşım, konaklama, yiyecek ve haberleşme giderleri toplamı olan 64.174,95 TL'nin sorumlularından tahsili gerekmektedir.

BULGU 6: Bazı Şirket Çalışanları ve Aile Fertlerinin Özel Sağlık Sigortası Bedellerinin Şirket Bütçesinden Karşılanması

Şirkette görev yapan genel müdür, yönetim kurulu üyeleri, müdür ve şefler ile bunların aile fertleri için tamamlayıcı sağlık sigortası yaptırılarak poliçe bedellerinin Şirket bütçesinden karşılandığı görülmüştür.

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde; hizmet akdi ile bir veya birden fazla işveren tarafından çalıştırılanların, madde kapsamında sigortalı sayılacakları ifade edilmiştir. Aynı Kanun'un 60'ıncı maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde; 4'üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılanların, genel sağlık sigortalısı sayılacakları belirtilmiştir.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun "Tacir olmanın hükümleri" başlıklı 18'inci maddesinde ise her tacirin, ticaretine ait bütün faaliyetlerinde basiretli bir iş adamı gibi hareket

etmesi gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca, kamu kaynağı kullanan Şirketin, kaynaklarını ekonomik kullanması konusunda özen yükümlülüğü bulunmaktadır.

Buna göre, ihale kapsamında özel sağlık sigortası yaptırılan tüm personel ile bunların bakmakla yükümlü olduğu kişiler, 5510 sayılı Kanunu'nun 60'ıncı maddesi kapsamında genel sağlık sigortalısı sayılmaktadır ve kendileri için Sosyal Güvenlik Kurumu'na (SGK) genel sağlık sigorta primi ödemesinde bulunmaktadır. Dolayısıyla bu kişiler ve aile fertleri için özel sağlık sigortası yaptırılması, ilgililer için mükerrer sağlık sigortası uygulaması anlamına geldiğinden, durumun Şirket kaynaklarının etkin, ekonomik ve verimli kullanımı açısından yersiz olduğu değerlendirilmektedir.

Yapılan incelemede Şirket tarafından 5.794.896,00 TL sözleşme bedelli 2024 yılı Grup Sağlık Sigortası Hizmeti Alımı yapılmak suretiyle, Şirket personeli ve aile fertlerinden 247 kişi için özel sağlık sigortası yaptırıldığı ve 2024 yılı içerisinde eklenerek sağlık sigorta poliçesi yapılan veya zeyilname düzenlenmek suretiyle ayrılan personelle birlikte toplam 301 kişi için ilgili sigorta şirketine ödeme yapıldığı tespit edilmiştir.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine Şirket tarafından özetle; özel sağlık sigortası yaptırılmasının Şirket iç mevzuatına uygun olduğu, Şirket çalışanlarına sağlanan bu imkânın, çalışma hayatı içerisinde yoğun iş temposu ile birlikte, personellerinin yönetim ve denetim sorumluluğunu da üstlenmiş bulunan yönetici grubu ve aile üyeleri için yoğun çaba ve emekleri karşılığında bir teşvik unsuru olduğu, profesyonel anonim şirketlerde üst düzey yöneticilerin motivasyonlarını arttırarak şirketin menfaatine olacak şekilde daha etkin ve verimli olmalarını sağlamak amacıyla özel sağlık sigortası yaptırılabilirdiği, ayrıca 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 89'uncu maddesi kapsamında, özel sağlık sigortası harcamalarının belirli şartlar altında gelir vergisi matrahından indirilebileceğinin düzenlendiği, madde hükmünden anlaşılabileceği üzere Devletin özel sağlık sigortası yaptırılmasını teşvik ettiği belirterek herhangi bir hukuka aykırılık söz konusu olmadığı ifade edilmiş olsa da; 193 sayılı Kanun'da yer alan söz konusu düzenlemeler, ücretliler için getirilmiş olan ve sigorta primi ödemelerinin ücretlilerin kendisi tarafından karşılandığı teşvik düzenlemeleridir. Bu düzenlemelerin, şirket personelinin ve aile fertlerinin anılan sigorta bedellerinin şirketlerce ödenmesine yönelik bir teşvik unsuru içermediği ortadadır.

Sonuç olarak, ödenen SGK primleri ile personelin alacağı sağlık hizmetlerinin Devletin sunmuş olduğu standartlar çerçevesinde karşılandığı dikkate alınarak, bu standartlar dışında alınmak istenen sağlık hizmet giderlerinin kamu kaynakları ile karşılanmaması ve hiçbir şirket

çalışanı ve aile ferdi için özel sağlık sigortası giderlerinin Şirket kaynaklarından ödenmemesi gerektiği değerlendirilmektedir.

BULGU 7: Bilanço Hesapları ile Serbest Bırakılan 8 Kodlu Hesapların Karşılıklı Olarak Kullanılması

Şirketin yevmiye maddelerinin incelenmesi neticesinde 8 kodlu hesapların, muhasebe ilke ve esaslarına aykırı olarak bilanço hesapları ile karşılıklı olarak kullanıldığı görülmüştür.

1 Sıra No'lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği eki olan tek düzen hesap planında 1, 2, 3, 4 ve 5 rakamı ile başlayan hesaplar bilanço hesapları, 8 rakamı ile başlayan hesaplar ise serbest bırakılan hesaplardır.

Serbest bırakılan hesaplar işletmelerin ihtiyaçları doğrultusunda işletmeler tarafından kullanıma açılan hesaplar olup temel işlevi muhasebenin ayrıntılı bilgi fonksiyonunu yerine getirmektir. Bu grupta bulunan hesaplar, grup içindeki hesaplarla karşılıklı olarak kullanılabilecek olup bilanço veya gelir tablosu hesapları ile karşılıklı olarak kullanılmaları söz konusu değildir.

Yapılan incelemede, Şirketin muhasebe kayıtlarında serbest hesaplarla bilanço hesaplarının karşılıklı olarak kullanıldığı görülmüştür. Örneğin Şirket tarafından yapılan aşağıdaki kayıta işletme hakkının muhasebe kaydı aşağıdaki gibidir:

260 Haklar Hs.

xxx

820 Ara Hs.

xxx

Görüleceği üzere muhasebe kurallarına aykırı bir şekilde 8 kodlu hesap ile bilanço hesabı karşılıklı kullanılmaktadır.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine Şirket tarafından özetle, serbest hesapların uygulamada her ay sonunda bakiye vermeyecek şekilde kapatıldığı ve dolayısıyla mali tablolara intikal etmediği ifade edilmiş olsa da bu husus serbest hesapların bilanço hesapları ile karşılıklı çalışabilmesine cevaz vermemektedir.

Sonuç olarak, söz konusu muhasebe kayıtları muhasebe ilke ve esaslarına aykırı olduğundan bu hesaplar bilanço hesapları, gelir tablosu hesapları veya nazım hesaplarla karşılıklı çalışmamalıdır.

BULGU 8: Şirketin Bağış Toplama Yetkisinin Olmamasına Rağmen Bağış Toplaması

Şirketin bağış ve yardım toplama yetkisi bulunmamasına rağmen, 2860 sayılı Yardım Toplama Kanunu'na aykırı hareket edildiği ve bağış toplandığı görülmüştür.

2860 sayılı Kanun'un;

- 1'inci maddesine göre Kanun'un amacı; yardım toplamaya yetkili kişi ve kuruluşları ve bunların hangi amaçla yardım toplayabileceklerini belirlemek, yardımın toplanmasına, kullanılmasına ve denetlenmesine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

- "Yardım toplayabilecek olanlar" başlıklı 3'üncü maddesine göre; kamu yararına uygun olarak, amaçlarını gerçekleştirmek, muhtaç kişilere yardım sağlamak ve kamu hizmetlerinden bir veya birkaçını gerçekleştirmek veya destek olmak üzere gerçek kişiler, dernekler, kurumlar, vakıflar, spor kulüpleri, gazete ve dergiler yardım toplayabilirler.

- "İzin alma zorunluğu" başlıklı 6'ncı maddesine göre; kişiler ve kuruluşlar, yetkili makamdan izin almadan yardım toplayamazlar. Ancak, kamu yararına çalışan dernek, kurum ve vakıflardan hangilerinin izin almadan yardım toplayabilecekleri, Cumhurbaşkanınca belirlenip ilan edilir. İzin alınmadan girişilen yardım toplama faaliyetleri güvenlik kuvvetlerince derhal men edilir ve sorumlular hakkında kovuşturma yapılır.

Ancak, yapılan incelemede İBB Sosyal Hizmetler Müdürlüğü Destek Projesine İlişkin Kurumsal Müşteri Protokolüne istinaden aşağıdaki hesaplar üzerinden Şirket tarafından bağış toplandığı tespit edilmiştir.

Vakıfbank- TR67 0001 5001 5800 7311 5139 01 - Askıda Kardeş Aile Hesabı

Vakıfbank- TR98 0001 5001 5800 7311 7250 94 - İstanbul Senin Hesabı

Bu durum 2860 sayılı Kanun'a açıkça aykırıdır. Zira yukarıda yer alan mevzuat hükümlerinden açıkça anlaşılacağı üzere belediye şirketleri yardım toplayabilecek kurumlar arasında sayılmamıştır. Bu bağlamda Şirket'in yardım toplama yetkisi bulunmamaktadır.

İdare bulguda belirtilen işlemin bir bağış değil yalnızca ödeme aracılık işlemi olduğunu ifade etmiş olsa da öncelikle Şirket 6102 sayılı Türk ticaret Kanunu kapsamında faaliyet gösteren bir anonim şirkettir. Bu kapsamda yardım-bağış işi dahi olsa kendi insan kaynakları vs. ile bu işleri üçüncü kişiler adına üstlenmesi mümkün değildir. Diğer taraftan bağışa ödeme aracılığı etmek gibi bir işlemin kabul edilmesi de söz konusu değildir. Burada İdare bağışları toplamaktadır. Bu çerçevede tıpkı yardım dernekleri gibi bir fon toplanmaktadır. Bu hususun ise 2860 sayılı Kanuna aykırı olduğu değerlendirilmiştir.

Bu itibarla yardım toplama yetkisi bulunmayan Şirketin, söz konusu faaliyetlerinin mevzuata aykırı olduğunu bilerek hareket etmesi gerekmektedir.

T.C. SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

06520 Balgat / ANKARA

Tel: 0 312 295 30 00; Faks: 0 312 295 48 00

e-posta: sayistay@sayistay.gov.tr

<https://www.sayistay.gov.tr>

8. EKLER**EK 1: BULGULARA İLİŞKİN İZLEME TABLOSU**

Önceki Yıl/Yıllar Sayıştay Denetim Raporuna İlişkin İzleme Tablosu			
Bulgu Adı	Yıl	İdare Tarafından Yapılan İşlem	Açıklama
Toplu Ulaşımın Ücretsiz Sağlandığı Günler ile Belediye Meclisi Kararı ile Ücretsiz Seyahat Etme Hakkı Tanınan İstanbul Kart Kullanımından Dolayı Toplu Ulaşım İşletmelerinin Büyükşehir Belediyesi Tarafından Sübvansane Edilmesine Rağmen Şirketin Sübvansane Edilmemesi Sebebiyle Eksik Komisyon Geliri Elde Edilmesi	2023	Yerine Getirilmedi	2024 yılı Sayıştay Denetim Raporunun (Taslak) "Diğer Bulgular" bölümünde "Toplu Ulaşımın Ücretsiz Sağlandığı Günler ile Ücretsiz Seyahat Etme Hakkı Tanınan İstanbul Kart Kullanımından Dolayı Toplu Ulaşım İşletmelerinin Büyükşehir Belediyesi Tarafından Sübvansane Edilmesine Rağmen Şirketin Sübvansane Edilmemesi" başlığıyla yer almaktadır.
Banka Mevduat Faiz Geliri Üzerinden Yapılan Vergi Kesintilerinin Hatalı Muhasebeleştirilmesi	2023	Yerine Getirilmedi	2024 yılı Sayıştay Denetim Raporunun (Taslak) "Denetim Görüşünün Dayanakları" bölümünde "Banka Mevduat Faiz Geliri Üzerinden Yapılan Vergi Kesintilerinin Hatalı Muhasebeleştirilmesi" başlığıyla yer almaktadır.
Bazı Şirket Çalışanları ve Aile Fertlerinin Özel Sağlık Sigortası Bedellerinin Şirket Bütçesinden Karşılanması	2023	Yerine Getirilmedi	2024 yılı Sayıştay Denetim Raporunun (Taslak) "Diğer Bulgular" bölümünde "Bazı Şirket Çalışanları ve Aile Fertlerinin Özel Sağlık Sigortası Bedellerinin Şirket Bütçesinden Karşılanması" başlığıyla yer almaktadır.
Şirketin Bağış Toplama Yetkisinin Olmamasına Rağmen Kanuna Aykırı Hareket Ederek Bağış Toplaması	2023	Yerine Getirilmedi	2024 yılı Sayıştay Denetim Raporunun (Taslak) "Diğer Bulgular" bölümünde "Şirketin Bağış Toplama Yetkisinin Olmamasına Rağmen Bağış Toplaması" başlığıyla yer almaktadır.
Bilanço Hesapları ile Serbest Bırakılan Hesapların Karşılıklı Olarak Kullanılması	2023	Yerine Getirilmedi	2024 yılı Sayıştay Denetim Raporunun (Taslak) "Denetim Görüşünün Dayanakları" bölümünde "Bilanço Hesapları ile Serbest Bırakılan 8 Kodlu Hesapların Karşılıklı Olarak Kullanılması" başlığıyla yer almaktadır.
Şirket Aleyhine Hükmolunan Mahkeme Kararları Olmasına Rağmen Bunlara İlişkin Tutarların Mali Tablolarda Gösterilmemesi	2023	Yerine Getirilmedi	2024 yılı Sayıştay Denetim Raporunun (Taslak) "Denetim Görüşünün Dayanakları" bölümünde "Şirket Aleyhine Hükmolunan Mahkeme Kararları Olmasına Rağmen Bunlara İlişkin Tutarların Mali Tablolarda Gösterilmemesi" başlığıyla yer almaktadır.